

29. 5, 18, 39. मया प्रमथितः सद्यः सोमं पात्यसि वै मखे so v. a. von mir geknought MBh. 13, 7812. प्रमथ्येनां करेयुस्ते gewaltsam 1, 6159. 3, 11091 (S. 372). (मनोरथः) त्रिप्रं प्रसाध्यतामथ प्रमथ्य स्वेन तेजसा R. 3, 25, 28. 73, 74. zu Grunde richten, verwüsten: ते धर्ममर्थं कामं च प्रमथन्ति नरं च तम् MBh. 3, 2604. प्रामथ्याद्धास्तिनपुरं वातः 3002. वृत्तान्प्रमथ्य वात्युपा वाताः 6, 106. — Vgl. प्रमथ fg., प्रमथ्य, प्रमाथ fg. — caus. Jmd stark zusetzen, Jmd hart mitnehmen: तैश्च वृत्रं समाश्रित्य जगत्सर्वं प्रमाथितम् MBh. 3, 8769. कश्चिन्न पयिः — प्रमाथिता द्रौपदी 15677. प्रमथितपुरःसरं niedergemacht, getötet Kām. Nitis. 13, 78.

— घमिप्र caus. verrühren lassen: खन्नेनाभिप्रमथयेत् Suçr. 2, 328, 7.

— संप्र 1) ausreissen: अन्तोणि R. 5, 3, 17. — 2) Jmd stark zusetzen, Jmd hart mitnehmen MBh. 3, 1882. 7, 5346. कुर्यां संप्रमथ्य वा gewaltsam R. 5, 22, 4. 17. in heftige Bewegung versetzen, aufregen: संप्रमथ्येन्द्रियमायम् MBh. 1, 4876. 7143.

— वि med. auseinander zerren, in Stücke reißen, zerschlagen: ईश्वरा केन नि वा रोद्धावि वा मथितो: At. Br. 1, 10. पशं देवा विमोयिरे स कैयो विहृतो न प्रबभूव 1, 18. यथा सेलगा वा पापकृतो वापुं विमथीरन् 7, 1. TS. 3, 1, 2, 3, 4, 3. एतत्पितृणामसुररत्नसानि न विमथन्ते Çat. Br. 2, 4, 2, 14. 3, 1, 12. 13. 3, 24. 26. 3, 8, 2, 36. 14, 6, 2, 26. Kāṭh. 23, 2. 32, 6. act.: पापपटपरान्विमथन् verhaufen, zersprengen Verz. d. Oxf. H. 238, a, 84. विमथ्य MBh. 12, 2346. अत्रदाने नष्टे दुष्टे विमथिते वा Çāṅkh. Ça. 13, 3, 2. गदविमथितैर्गात्रैः MBh. 6, 4377. चक्रैर्विमथितैः 7, 4826. रथैर्विमथिताः 8, 449. 11, 330. R. Gora. 2, 106, 29. 5, 40, 14. तथा विमथितं तेन चङ्गं (so die ed. Bomb.) तव वलं मरुत् zersprengt MBh. 7, 1578. पुरं तया विमथितम् zerstört 3, 12258. इन्द्रियं विमथितुम् die Sinne verwirren Buāg. P. 4, 11, 37. — Vgl. विमाथ, विमाथिन्.

— अमिथि zerreiben, zerbröckeln: उत्सुकादङ्गारमादाय तमरपयोःमि-विमथीयात् Çat. Br. 12, 4, 2, 3.

— समं zerhauen, zerschlagen, heftig schlagen: तं संमथितसर्वाङ्गं मो-सपिण्डोपमं कृतम् (so die ed. Bomb.) MBh. 4, 780. संमथ्यमानाः (निर्मो- ed. Calc.) क्रुद्धेन भीमसेनेन दत्तिनः । सक्तुसा प्राद्वन् 6, 2770.

2. मथ् = 1. मथ्, मथि. मन्था und मन्थन्: m. sg. nom. मन्थासु, acc. मन्थानम्, instr. मथी; du. मन्थानौ, मथि-याम्; pl. nom. मन्थानसु, acc. मथ्यसु u. s. w. P. 7, 1, 85. fgg. 6, 1, 199. Vop. 3, 119. fgg. Die Grammatiker stellen मथिन् (vgl. auch Uṇādis. 4, 11) als Thema auf; vgl. 2. पथ्. Rührstock, Butterstößel: मन्था: H. 1023. HALA. 2, 121. नेत्रं मथो गुणो H. an. 2, 433. पृथोघरदेव मथः Naisb. 22, 44. मन्थानः m. pl. AK. 2, 9, 74. den acc. मन्थानम् haben wir zu मन्थान gestellt. Nach Uééval. auch = वज्र Donnerkeil und वात Wind. मथ् in adj. Bed. s. u. मधुमथ्.

मथ्य (von 1. मथ्) m. = माथ gaṇa ज्वलादि zu P. 3, 1, 140.

मथक (wie eben) m. N. pr. eines Mannes, pl. seine Nachkommen gaṇa पस्कादि zu P. 2, 4, 63, v. l. für मन्थक.

मथन् (wie eben) Reibholz zur Erzeugung von Feuer: यस्य स्वहृत्पं कवयो विपश्चितो गुणेषु दारुधिव ज्ञातवेदसम् । मथन्ति मग्ना मनसा Bṛāg. P. 5, 18, 36. 4, 2, 25.

मथन (wie eben) 1) nom. ag. f. ई stark zusetzend, hart mitnehmend, Vernichter: भूतानाम् MBh. 9, 2571. am Ende eines comp. H. 11. केशि° Glt. 2, 11. मथु° 11, 2. Dhātvas. in LA. 71, 6. निप्रुम्भप्रुम्भमथनी Hariv. V. Theil.

10249. H. 203. मुण्डमथनी Mārk. P. 91, 19. गृक्तरुतेराण° (घनिल) Vā-
rāh. Bṛh. S. 30, 6. दुर्मात्सर्यमदाभिमान° Spr. 2046. घञ् Bez. einer best.
Waffe Hariv. 12732. R. 4, 29, 11. 36, 10. Vgl. घरिष्ट°, पुर°, मनो°. — 2)
m. Premna spinosa, deren Holz zur Erzeugung von Feuer gerieben wird,
Riān. im ÇKDra. — 3) n. a) das Reiben Bṛāg. P. 9, 13, 3. — b) das
Quirlen R. 4, 43, 19. Spr. 767. तीरेद° 1867. MBh. 1, 866. R. 4, 43, 18.
PAÑĀR. 2, 3, 61. Schol. zu Naisb. 22, 44. das Herausquirlen: घमृत्°
Bṛāg. P. 2, 7 in der Unterschr. — c) hartes Mitnehmen, das Vernich-
ten: घमित्र° R. 2, 23, 32. दत्तमख° Verz. d. Oxf. H. 43, a, 5. — Vgl. मन्थन.

मथनाचल (मथन + च°) m. der Berg, den die Götter und Dānava
beim Quirlen des Milchmeeres als Butterstößel gebrauchten, der Berg
Mandara Bṛāg. P. 4, 3, 16. — Vgl. मन्थशैल u. s. w.

मथव्य adj. in der Stelle मथव्यान्स्तेकान् AV. 2, 33, 2 fehlerhaft für
मथव्यान्.

मथा indecl. eine Nidhana-Formel Līṭj. 7, 10, 10, 11.

मथात n. N. eines Sāman Ind. St. 3, 212, a, 12. — Vgl. ममाथ.

1. मथि (von 1. मथ्) 1) adj. am Ende eines comp. im Veda P. 3, 2, 27.
Vgl. उरा°, वज्र°, कृर्विमथि. — 2) m. Rührstock s. 2. मथ्.

2. मथि f. in der Stelle त्वामिदेव तमसे सममथ्युर्गव्युरथै मथीनाम् Vā-
LAKH. 5, 8 wohl fehlerhaft für मतीनाम्.

मथित 1) partic. adj. s. u. 1. मथ्. — 2) m. N. pr. eines Abkömmlings
Jama's und angeblichen Verfassers von RV. 10, 19. — 3) n. Butter-
milch ohne Wasserzusatz AK. 2, 9, 53. H. 409. an. 3, 285. Msd. t. 141.
fg. HALA. 2, 120. Kauç. 23. 33. 39. MBh. 8, 2044. VāLAKH. Bṛh. S. 30, 25.
26. यत्तु सत्वेकमजलं मथितं घालमुच्यते Suçr. 4, 179, 6.

मथिन् s. 2. मथ्.

मथीन्, °नति künstliches Denominativ von मथिन् Siddh. K. zu P.
6, 4, 15.

मथुरा f. Uṇādis. 1, 39. N. pr. einer, der Sage nach, von Çatrughna
gegründeten, an der Jamunā gelegenen Stadt, die bei Brahmanen
(als Kṛṣṇa's Stadt) und bei Buddhisten im Rufe grosser Heiligkeit
steht, gaṇa वर्णादि zu P. 4, 2, 82. TRIK. 2, 1, 15. H. 978. an. 3, 588.
HIOUEN-TSANG I, 207. fgg. LIA. (II) I, 158. AV. PAṆ. in Verz. d. B. H.
93. R. ebend. 123, a (67). Hariv. 1967. 3093. 4973. 5244. 6387. पूर्व मथु-
रायाः पाटलिपुत्रम् BALLANT., MAHABH. 630. RAGH. 6, 48. 13, 28. VāLAKH.
Bṛh. S. 4, 26. 16, 17. KATHA. 10, 103. 12, 78. 13, 84. 34, 68. 37, 106. VP.
90. 383. Bṛāg. P. 9, 11, 14. Riāa-Tar. 1, 59. 4, 512. PAÑĀT. 8, 14. ed.
orn. 4, 24. PAÑĀR. 4, 7, 77. 80. fg. 4, 1, 4. Verz. d. B. H. No. 1203. Verz.
d. Oxf. H. 39, b, 14. 60, b, 14. 69, a, 26. °माण्डल 128, b, 33. 148, b, 40. fg.
149, b, 5. 301, a, 7 v. u. 339, b, 1. 343, b, 21. प्रूरसेनका मथुरदेशाः KULL. zu M.
2, 19. Vop. 3, 2. LALIT. ed. Calc. 23, 19. BURN. Intr. 146. 377. WASSILJEV
41 u. s. w. °गुह्यवर्णन Verz. d. B. H. 143, 3. °माहात्म्य 142, 1 v. u.
Verz. d. Oxf. H. 61, b, No. 108. Verz. d. Pet. H. No. 32. WILSON, Sel.
Works I, 167. °तीर्थमाहात्म्य Verz. d. B. H. 144, 14. zwei andere Städte
desselben Namens LIA. I, 630. fg. — Vgl. माथुर, मथुरा.

मथुरानाथ (म + नाथ) 1) m. a) Bein. Kṛṣṇa's PAÑĀR. 4, 1, 26. —
b) N. pr. verschiedener Männer HALL 29 u. s. w. Verz. d. B. H. No. 535.
670. fg. Verz. d. Oxf. H. 218, N. 3. 241, No. 590. fg. — 2) f. ई Titel einer